

SOUBOR PROFESNÍCH A ETICKÝCH ZÁSAD PRO BEHAVIORÁLNÍ ANALYTIKY

Soubor profesních a etických zásad („Etický kodex“) vydaný Výborem pro certifikaci behaviorálních analytiků (BACB - The Behavior Analyst Certification Board) konsoliduje, aktualizuje a nahrazuje pravidla Oborových profesních a etických standardů a zásad BACB pro odpovědné chování behaviorálních analytiků. Kodex je rozdělen do deseti sekcí věnovaných profesnímu a etickému chování behaviorálních analytiků a je doplněn terminologickým glosářem. Účinnosti nabývá k 1. lednu 2016, všichni žadatelé o certifikaci, držitelé certifikace a registrace budou zásady tohoto Etického kodexu povinni dodržovat.

Při přípravě originální verze Zásad pro profesní chování behaviorálních analytiků se autoři seznámili s etickými kodexy následujících organizací: American Anthropological Association, American Educational Research Association, American Psychological Association, American Sociological Association, California Association for Behavior Analysis, Florida Association for Behavior Analysis, National Association of Social Workers, National Association of School Psychologists a Texas Association for Behavior Analysis. Všem zmíněným profesním organizacím děkujeme za významnou pomoc a poskytnuté vzory, z nichž se vyvinul tento Kodex.

Schváleno 7. srpna 2014 Výborem ředitelů BACB

© 2014 Behavior Analyst Certification Board,® Inc (BACB ®), všechna práva vyhrazena. Verze z 21. března 2016.

.....

Disclaimer: This translation is offered as a general reference. Nuances in translation may impact the selection of terminology. The BACB does not warrant or guarantee the accuracy of translated versions of BACB documents.

.....

Obsah

1.0 Odpovědné chování behaviorálního analytika

- 1.01 Opora ve vědeckých poznatcích ^{RBT}
- 1.02 Meze způsobilosti ^{RTB}
- 1.03 Udržování způsobilosti pomocí profesního rozvoje ^{RTB}
- 1.04 Integrita ^{RTB}
- 1.05 Profesní a vědecké vztahy ^{RTB}
- 1.06 Vícenásobné vztahy a střet zájmů ^{RBT}
- 1.07 Zneužití postavení ^{RBT}

2.0 Odpovědnost behaviorálního analytika vůči klientovi

- 2.1. Přijímání klientů
- 2.02 Odpovědnost ^{RBT}
- 2.03 Konzultace
- 2.04 Zapojení třetí strany
- 2.05 Práva a výsady klientů ^{RBT}
- 2.06 Zachování mlčenlivosti ^{RBT}
- 2.07 Uchovávání záznamů ^{RBT}
- 2.08 Poskytnutí důvěrných informací ^{RBT}
- 2.09 Účinnost terapie/intervence
- 2.10 Dokumentace odborné práce a výzkumu ^{RBT}
- 2.11. Záznamy a data ^{RBT}
- 2.12 Smluvní vztahy, honoráře a finanční ujednání
- 2.13 Preciznost při vyúčtování služeb
- 2.14 Nepřípustnost odměn za doporučení
- 2.15 Přerušování nebo ukončení služeb

3.0 Hodnocení chování

- 3.01 Behaviorálně analytické hodnocení^{RBT}
- 3.02 Konzultace s lékařem
- 3.03 Souhlas s hodnocením
- 3.04 Vysvětlení výsledků hodnocení
- 3.05 Souhlas k získání/sdělení záznamů o klientovi

4.0 Behaviorální analytik a Program změny chování

- 4.01 Konceptuální konzistence
- 4.02 Zapojení klienta do plánování, získání souhlasu
- 4.03 Individualizovaný program změny chování
- 4.04 Schválení programu změny chování
- 4.05 Popis cílů programu změny chování
- 4.06 Popis podmínek nutných pro úspěšnost programu
- 4.07 Podmínky prostředí narušující implementaci programu
- 4.08 Zvážení použití postupů založených na trestu
- 4.09 Nejméně restriktivní postupy
- 4.10 Vyhýbání se škodlivým posílením^{RBT}
- 4.11 Ukončení programu změny chování a behaviorálně analytických služeb

5.0 Behaviorální analytik v pozici supervizora

- 5.01 Způsobilost k supervizi
- 5.02 Množství supervize
- 5.03 Delegování v rámci supervize
- 5.04 Koncipování efektivní supervize a výcviku
- 5.05 Sdělení podmínek supervize
- 5.06 Zpětná vazba supervidované osobě

5.07 Vyhodnocení efektivity supervize

6.0 Etická odpovědnost behaviorálního analytika ve vztahu k profesi behaviorální analýzy

6.01 Stvrzení principů^{RTB}

6.02 Diseminace behaviorální analýzy^{RTB}

7.0 Etická odpovědnost behaviorálního analytika vůči kolegům

7.01 Propagace etické kultury^{RBT}

7.02 Porušení etických pravidel jinými osobami a nebezpečí újmy^{RBT}

8.0 Veřejná prohlášení

8.01 Vyhýbání se nepravdivým a klamavým prohlášením^{RBT}

8.02 Duševní vlastnictví^{RBT}

8.03 Prohlášení učiněná třetími osobami^{RGT}

8.04 Prezentace v médiích a mediální služby

8.05 Vyjádření klientů a reklama^{RBT}

8.06 Osobní nabízení služeb^{RBT}

9.0 Behaviorální analytik a výzkum

9.01 Dodržování zákonů a podzákonných norem^{RBT}

9.02 Charakteristiky odpovědného výzkumu

9.03 Informovaný souhlas

9.04 Používání důvěrných informací ke vzdělávacím účelům

9.05 Debriefing

9.06 Činnost v grantových komisích a recenzních řízeních

9.07 Plagiátorství

9.08. Dedikace

9.09. Přesnost dat a jejich používání ^{RBT}

10.0 Etická odpovědnost behaviorálního analytika vůči BACB

10.01 Poskytování pravdivých a přesných informací BACB ^{RBT}

10.02 Včasná reakce, hlášení a aktualizace informací podávaných BACB ^{RBT}

10.03 Důvěrnost informací a duševní vlastnictví BACB. ^{RBT}

10.04 Poctivé a nepoctivé jednání u zkoušek ^{RGT}

10.05 Dodržování standardů BACB pro supervizi a výuku ^{RBT}

10.06 Znalost Etického kodexu

10.07 Zabránění poskytování klamných informací osobami bez certifikace ^{RBT}

[^{RBT} = úseky Etického kodexu, které se vztahují na registrovaného behaviorálního technika]

1.0 Odpovědné chování behaviorálního analytika

Behaviorální analytik udržuje vysoké etické standardy své profese.

1.01 Opora ve vědeckých poznatcích^{RBT}

Při vynášení vědeckých a profesních úsudků při poskytování služeb lidem nebo v rámci svých akademických a odborných aktivit vychází behaviorální analytik z odborně zpracovaných vědeckých poznatků a behaviorální analýzy.

1.02 Meze způsobilosti^{RTB}

(a) Každý behaviorální analytik poskytuje své služby, vyučuje a vede výzkum pouze v mezích své způsobilosti, tedy v mezích odpovídajících jeho vzdělání, odbornému výcviku a praxi získané pod supervizí.

(b) Behaviorální analytik poskytuje své služby, vyučuje a vede výzkum v nových oblastech (např. populace, techniky, chování) pouze po předchozím absolvování odpovídajících studií, výcviku, supervize a/nebo konzultací u osob, jež mají pro příslušné oblasti způsobilost.

1.03 Udržování způsobilosti pomocí profesního rozvoje^{RTB}

Behaviorální analytik si udržuje znalosti o aktuálních vědeckých a profesních poznatcích v oblasti své praxe a průběžně usiluje o zachování způsobilosti používaných dovedností čtením odpovídající literatury, účastí na konferencích a kongresech, účastí na seminářích, dalším vzděláváním a/nebo získáním a udržováním odpovídající kvalifikace.

1.04 Integrita^{RTB}

(a) Behaviorální analytik je čestný a poctivý a vytváří prostředí, které podporuje čestné a poctivé chování u druhých.

(b) Behaviorální analytik nevytváří situace, které by mohly vést k podvodnému, nezákonnému nebo neetickému chování u druhých.

(c) Behaviorální analytik dosahuje svých povinností, smluvních a profesních závazků vysoce kvalitní prací a nepřijímá profesní závazky, kterých nemůže dostát.

(d) Behaviorální analytik se řídí zákonnými předpisy a etickými pravidly společenství a profesních skupin, jejichž je členem (*viz také 10.02a Včasná reakce, hlášení a aktualizace informací poskytnutých BACB*)

(e) Pokud se analytikova etická odpovědnost dostane do rozporu se zákonem nebo postupy jeho členské organizace, oznámí, že se řídí tímto Kodexem a spor odpovědným způsobem vyřeší v souladu se zákonem.

1.05 Profesní a vědecké vztahy^{RTB}

(a) Behaviorální analytik poskytuje behaviorálně analytické služby pouze v rámci přesně definovaného profesního nebo vědeckého vztahu či role.

(b) Při poskytování behaviorálně analytických služeb používá analytik jazyk, který je pro příjemce služeb plně srozumitelný, který ale zároveň zůstává konceptuálně systematický v souladu s profesí behaviorální analýzy. Před poskytnutím služeb informuje o jejich povaze a později poskytne odpovídající informace o výsledcích a závěrech.

(c) Pokud je u určitých jedinců či skupin práce analytika výrazně ovlivněna rozdíly věku, pohlaví, rasy, kulturní příslušnosti, etnického původu, státní příslušnosti, náboženství, sexuální orientace, ovlivněna postižením, jazykem nebo socioekonomickým postavením, zajistí si analytik potřebný výcvik, zkušenost, konzultaci a/nebo supervizi, které mu umožní poskytnout kompetentní služby, nebo odkáže klienta na odpovídajícího odborníka.

(d) Při svých pracovních aktivitách se behaviorální analytik nedopouští diskriminace vůči jedincům či skupinám z důvodu věku, pohlaví, rasy, kulturní příslušnosti, etnického původu, státního původu, náboženství, sexuální orientace, postižení, jazyka nebo socioekonomického postavení, ani základě jakýchkoli jiných principů, jež zákon zakazuje.

(e) V souladu se zákonem se behaviorální analytik záměrně nedopouští chování, které je pro osoby, s nimiž při práci přichází do styku, obtěžující nebo ponižující, a to s ohledem na takové faktory jako je jejich věk, pohlaví, rasa, kulturní příslušnost, etnický původ, státní původ, náboženství, sexuální orientace, postižení, jazyk či socioekonomické postavení.

(f) Behaviorální analytik si uvědomuje, že jeho osobní problémy a neshody mohou ovlivnit efektivnost jeho práce. Proto nebude služby poskytovat, pokud by jeho osobní situace mohla způsobit, že je neposkytne podle svých nejlepších schopností.

1.06 Vícenásobné vztahy a střety zájmů^{RBT}

(a) Behaviorální analytik se vyhýbá nastolení vícenásobných vztahů z hledem k jejich potenciální škodlivosti.

(b) Behaviorální analytik si musí vždy potenciální škodlivost vícenásobných vztahů uvědomovat. Pokud si všimne, že se z nepředvídatelných důvodů takový vztah vytváří, musí hledat řešení.

(c) Behaviorální analytik tuto skutečnost uzná a o potenciální škodlivosti vícenásobných vztahů informuje klienty a supervidované osoby.

(d) Od svých klientů nepřijímá behaviorální analytik žádné dary, ani žádné dary sám nedává, protože tím vzniká vícenásobný vztah.

1.07 Zneužití postavení^{RBT}

(a) Behaviorální analytik nezneužije vztahu s osobami, nad nimiž má z titulu supervize, hodnocení či z jiného důvodu autoritu, jako jsou například studenti, zaměstnanci, supervidované osoby, účastníci výzkumu a klienti.

(b) Behaviorální analytik nenavazuje sexuální vztahy s klienty, studenty nebo osobami, jimž dělá supervizi, protože takový vztah snadno naruší jeho úsudek nebo vede k zneužívání postavení.

(c) Behaviorální terapeut se vyhýbá navázání jakéhokoli sexuálního vztahu s klienty, studenty nebo supervidovanými osobami nejméně ještě dva roky poté, co jejich profesní vztah formálně skončil.

(d) Behaviorální terapeut nesměňuje své služby za protislужby, ledaže si písemnou dohodou (1) takovou výměnu služeb vyžádá klient nebo supervidovaná osoba, (2) ledaže je tomu v oblasti, kde se služby poskytují, zvykem a jen (3) pokud jsou přiměřené a hodnotou odpovídají službám, které poskytnul analytik.

2.0 Odpovědnost behaviorálního analytika vůči klientovi

Behaviorální analytik má povinnost jednat v nejlepším zájmu klientů. Termín „klient“ je zde použit v širším slova smyslu a vztahuje se na veškeré subjekty, kterým behaviorální analytik poskytuje své služby, ať už se jedná o jednotlivé osoby (příjemce služeb), o rodiče nebo zákonného zástupce příjemce služeb, zástupce organizace, veřejnou nebo soukromou organizaci, firmu nebo korporaci.

2.01. Přijímání klientů

Behaviorální analytik přijímá za klienty pouze takové jednotlivce či subjekty, jejichž požadavek na služby odpovídá analytikově vzdělání, výcviku, zkušenostem, dostupným zdrojům a postojům jeho organizace. Nejsou-li tyto podmínky splněny, musí analytik pracovat pod supervizí nebo v rámci konzultací s jiným behaviorálním analytikem, jehož kvalifikace poskytování takových služeb umožňuje.

2.02 Odpovědnost^{RBT}

Behaviorální analytik je odpovědný vůči všem stranám, které jsou ovlivněny službami, jež poskytuje. Pokud existuje více stran, které je možné označit za klienta, je hned od začátku daného vztahu nutné určit a oznámit jejich hierarchii. Analytik identifikuje a oznámí, kdo je v každé dané situaci primárním konečným příjemcem jeho služeb, a hájí jeho či její zájmy.

2.03 Konzultace

(a) Behaviorální analytik si zajistí odpovídající konzultace či doporučí klienta k příslušným odborníkům, především podle toho, co je v největším zájmu klienta, a to se získáním příslušného souhlasu a po zvážení dalších relevantních záležitostí, včetně příslušných zákonů a smluvních povinností.

(b) Když je to třeba a profesně vhodné, spolupracuje behaviorální analytik v souladu s filozofickými postuláty a principy behaviorální analýzy s dalšími kvalifikovanými odborníky tak, aby mohl svým klientům poskytnout odpovídající a efektivní služby.

2.04 Zapojení třetí strany

(a) Pokud behaviorální analytik souhlasí s poskytnutím služby nějaké osobě nebo subjektu na žádost třetí strany, stanoví hned na začátku v rámci možností povahu vztahu s každou ze stran, jakož i veškeré potenciální konflikty. Vyjasní se mimo jiné, jaké postavení bude behaviorální analytik zastávat (např. terapeut, konzultant organizace, soudní znalec), pravděpodobné využití poskytovaných služeb nebo získaných informací a skutečnost, že může dojít k omezení mlčenlivosti.

(b) Existuje-li předvídatelné riziko, že kvůli zapojení třetí strany bude behaviorální analytik vyzván, aby zastával odporující si role, vyjasní analytik povahu a směřování své odpovědnosti, o vývoji záležitostí informuje všechny strany a vzniklou situaci řeší v souladu tímto Etickým kodexem.

(c) Pokud na žádost třetí strany poskytuje behaviorální analytik služby nezletilým osobám nebo příslušníkům chráněných skupin, ujistí se, že byl rodič nebo zástupný klient zastupující konečného příjemce služeb informován o povaze a rozsahu plánovaných poskytovaných služeb, jakož i o jejich právu na veškeré služební záznamy a data.

(d) Behaviorální analytik nadřazuje péči o klienta nad všechny ostatní ohledy; pokud by třetí strana požadovala služby, které jsou v rozporu s jeho doporučením, je behaviorálního analytik povinen takový rozpor vyřešit v nejlepším zájmu klienta. Pokud příslušný rozpor vyřešit nelze, mohou být služby příslušného analytika po odpovídajícím převedení ukončeny.

2.05 Práva a výsady klientů^{RBT}

(a) Práva klientů jsou prvořadá, behaviorální analytik podporuje zákonná práva a výsady svých klientů.

(b) Na požádání musí klienti a supervidované osoby dostat od behaviorálního analytika pravdivé a aktuální reference k jeho kvalifikaci.

(c) Od klientů i personálu je třeba získat povolení k pořizování elektronických záznamů rozhovorů a sezení ve všech relevantních kontextech. Pro různé způsoby jejich využití je vždy nutné získat samostatný a specifický souhlas.

(d) Klienty a supervidované osoby je nutné informovat o jejich právech a o postupech pro podání stížnosti na analytikovo profesní působení k jeho zaměstnavateli, odpovídajícím orgánům a BACB .

(e) Behaviorální analytik vyhoví každé žádosti na ověření záznamů v rejstříku trestů.

2.06 Zachování mlčenlivosti^{RBT}

(a) Behaviorální analytik má prvořadou povinnost zachovat mlčenlivost o informacích týkajících se osob, se kterými pracuje nebo se kterými konzultuje; k jejímu zachování přijímá přiměřená opatření a je si vědom, že povinnost mlčenlivosti může vycházet ze zákona, organizačních pravidel, profesních nebo vědeckých vztahů.

(b) Behaviorální analytik projedná otázku mlčenlivosti hned na začátku vztahu a poté, když to vyžadují nové okolnosti.

(c) Aby se co nejvíce omezil zásah do soukromí, zaznamenává behaviorální analytik do svých zpráv v psané, ústní či elektronické podobě, při konzultaci či dalších příležitostech, jen pro danou věc relevantní informace.

(d) O důvěrných informacích získaných v rámci klinických vztahů nebo konzultací a z vyhodnocujících dat týkajících se klientů, studentů, účastníků výzkumu, supervidovaných osob a zaměstnanců, hovoří behaviorální analytik pouze z odpovídajících vědeckých a profesních důvodů, a to pouze s osobami, jichž se tyto záležitosti jednoznačně týkají.

(e) Behaviorální analytik nesmí sdílet žádné identifikační informace (v písemné podobě, v podobě fotografií či videa) o aktuálních klientech a supervidovaných osobách v sociálních médiích, ani nesmí vytvářet situace, u nichž je pravděpodobné, že ke sdílení povedou.

2.07 Uchovávání záznamů ^{RBT}

(a) Při vytváření, uchovávání, zpřístupňování, převádění či likvidaci záznamů v jeho držení, ať již jsou tyto záznamy v písemné, automatizované či elektronické podobě nebo na jiném nosiči, musí behaviorální analytik rovněž zachovávat náležitou důvěrnost informací.

(b) Při uchovávání a likvidaci záznamů postupuje behaviorální analytik v souladu s příslušnými zákony, právními předpisy, postupy příslušné korporace či organizace a také způsobem, který je v souladu s požadavky tohoto Etického kodexu.

2.08 Poskytnutí důvěrných informací ^{RBT}

Behaviorální analytik nikdy neposkytne důvěrné informace bez souhlasu klienta; výjimkou jsou situace, kdy to nařizuje zákon, nebo když to zákon z nějakého oprávněného důvodu umožňuje, jako například (1) za účelem poskytnutí potřebných odborných služeb klientovi, (2) získání odpovídající odborné konzultace, (3) k ochraně klienta či jiných osob před újmou, (4) nebo k získání platby za služby, ve kterémžto případě omezí poskytnutí důvěrných informací na minimum potřebné k dosažení účelu. Behaviorální analytik uznává, že vymezení kritérií souhlasu s poskytnutím informací je třeba stanovit na začátku každého kvalifikovaného vztahu a jde o průběžný postup platný po dobu trvání profesního vztahu.

2.09 Účinnost terapie/intervence

(a) Klient má nárok na účinnou terapii (tj. takovou, která vychází z výzkumné literatury a je uzpůsobená na individuální situaci klienta). Behaviorální analytik má vždy povinnost doporučit a poučit klienta o neúčinnějších vědecky podložených terapeutických postupech. Za účinné terapeutické postupy se považují ty, u kterých se potvrdil jak dlouhodobý, tak krátkodobý přínos pro klienta a pro společnost.

(b) Behaviorální analytik má za povinnost doporučit odpovídající množství a úroveň služeb a dohledu potřebných pro dosažení cílů stanovených v programu na změnu chování.

(c) V případech, kdy byl stanoven více než jeden vědecky podložený postup terapie, je při výběru intervencí možné zvážit i další faktory, včetně, ne však výhradně, faktorů jako je účinnost v porovnání s náklady, rizika a vedlejší účinky intervencí, preference klienta a praxe a výcvik terapeuta.

(d) V rámci možností behaviorální analytik zkoumá a vyhodnocuje účinky každé terapie, o níž se domnívá, že by mohla mít vliv na dosažení cílů programu změny chování, a také její možný dopad na tento program.

2.10 Dokumentace odborné práce a výzkumu ^{RBT}

(a) Behaviorální analytik svoji odbornou práci náležitě dokumentuje, tak aby usnadnil další poskytování služeb, které bude zajišťovat on nebo další odborníci, aby dostal své odpovědnosti a vyhověl dalším požadavkům ze strany organizací a zákona.

(b) Behaviorální analytik je odpovědný za vedení a uchování dokumentace natolik detailní a kvalitní, aby byla v souladu s osvědčenou praxí a požadavky zákona.

2.11. Záznamy a data ^{RBT}

(a) Behaviorální analytik vytváří, udržuje, šíří, uchovává, archivuje a likviduje záznamy a data ohledně svého výzkumu, praxe či jiné práce, a to souladu se zákonem, právními předpisy a postupy, v souladu s požadavky tohoto Etického kodexu a způsobem, který umožňuje kdykoli náležitě převést dohled nad službou.

(b) Behaviorální analytik má povinnost archivovat záznamy a data po dobu nejméně sedmi (7) let, nebo jak vyžaduje zákon.

2.12 Smluvní vztahy, honoráře a finanční ujednání

(a) Před zahájením služeb se behaviorální analytik ujistí, že existuje podepsaná smlouva, kde jsou definovány odpovědnosti všech smluvních stran, rozsah poskytovaných behaviorálně analytických služeb a povinnosti analytika, jak vyplývají z tohoto Etického kodexu.

(b) Behaviorální analytik se se svými klienty dohodne ohledně odměny a způsobu vyúčtování, jak nejdříve je to v odborném a vědeckém vztahu proveditelné.

(c) Stanovování honorářů behaviorálního analytika je v souladu se zákonem, analytik svoje honoráře nezkrsluje. Pokud lze předpokládat, že služby bude kvůli omezenému financování třeba omezit, je třeba tuto skutečnost probrat s klientem hned, jak je možné.

(d) Pokud se změní podmínky financování, je nutné spolu s klientem finanční závazky a limity redefinovat.

2.13 Preciznost při vyúčtování služeb

Behaviorální analytik uvede přesně povahu poskytovaných služeb, honoráře nebo poplatky, uvede totožnost poskytovatele, relevantní závěry a další požadovaná popisná data.

2.14 Nepřípustnost odměn za doporučení

Behaviorální analytik nesmí za profesní doporučení přijmout ani poskytnout peníze, dary ani jakékoli jiné pobídky. Odkázání na jiného odborníka má zahrnovat více možností a vycházet z objektivního určení potřeb klienta s návazností na služby poskytované daným odborníkem. Při poskytování nebo přijímání doporučení je klient informován o typu a míře vztahu existujícího mezi oběma stranami.

2.15 Přerušování nebo ukončení služeb

(a) Behaviorální analytik postupuje v nejlepším zájmu klienta či supervidované osoby, aby se vyhnul přerušování či narušení služby.

(b) V případě neplánovaného přerušování behaviorálně analytické služby (např. z důvodu nemoci, postižení, nedostupnosti, přestěhování, přerušování financování, pohromy) behaviorální analytik vyvine přiměřené a včasné úsilí, aby napomohl jejímu pokračování.

(c) Při vstupu do zaměstnaneckého nebo smluvního poměru zajistí behaviorální analytik řádné a odpovídající řešení odpovědnosti za služby v případě, že by byl smluvní či zaměstnanecký vztah ukončen, a to s prvořadým zřetelem na prospěch konečného příjemce služby.

(d) K ukončení může dojít až po té, co byla vyvinuta snaha o převedení. Behaviorální analytik v příhodnou dobu ukončí profesní vztah, pokud klient : (1) již dále službu nepotřebuje, (2) nemá ze služby prospěch, (3) pokud mu pokračování služeb způsobuje újmu, nebo (4) pokud klient ukončení požaduje. *(Viz rovněž 4.11 Ukončení Programu změny chování a behaviorálně analytické služby)*

(e) Behaviorální analytik klienty či supervidované osoby neopustí. Před ukončením služeb, až již z jakéhokoli důvodu, prodiskutuje potřeby, poskytne odpovídající poslední služby, případně navrhne alternativního poskytovatele služeb, a získá-li k tomu souhlas, podnikne další přiměřené kroky k tomu, aby ve vhodnou dobu napomohl k převedení odpovědnosti na jiného poskytovatele.

3.0 Hodnocení chování

Behaviorální analytik používající techniky behaviorálně analytického hodnocení tak činí k účelům, jež jsou podle současného výzkumu přiměřené.

3.01 Behaviorálně analytické hodnocení^{RBT}

(a) Před vydáním doporučení či vypracováním programu změny chování provede behaviorální analytik hodnocení aktuálního stavu. Použitý typ hodnocení záleží na potřebách a souhlasu klienta, na charakteristice prostředí a dalších proměnných kontextu. Pokud analytik připravuje program redukce chování, musí nejprve provést funkční hodnocení.

(b) Behaviorální analytik má povinnost sebrat data a graficky je znázornit behaviorálně analytickým způsobem, který umožní přijmout rozhodnutí a doporučení pro vypracování programu změny chování.

3.02 Konzultace s lékařem

Pokud existuje jakákoli přiměřená možnost, že je dané chování ovlivněno zdravotními či biologickými proměnnými, doporučí behaviorální analytik lékařskou konzultaci.

3.03 Souhlas s hodnocením

(a) Před zahájením hodnocení musí behaviorální analytik klientovi vysvětlit, jaký postup(y) bude používat, kdo se hodnocení zúčastní, a jak budou využity výsledné informace.

(b) Behaviorální analytik musí od klienta získat písemný souhlas s postupy hodnocení před tím, než je použije.

3.04 Vysvětlení výsledků hodnocení

Výsledky hodnocení musí behaviorální analytik vysvětlit, a to takovým jazykem a pomocí grafického znázornění dat, které budou pro klienta přiměřeně srozumitelné.

3.05 Souhlas k získání/sdělení záznamů o klientovi

Behaviorální analytik získá od klienta písemný souhlas ještě před tím, než si pro účely hodnocení o něm pořídí záznamy z jiných zdrojů, nebo záznamy sdělí jiným.

4.0 Behaviorální analytik a Program změny chování

Behaviorální analytik je odpovědný za všechny aspekty programu na změnu chování, počínaje konceptualizací, přes implementaci až k jeho ukončení.

4.01 Konceptuální konzistence

Behaviorální analytik navrhuje programy změny chování, které jsou koncepčně ve shodě s principy behaviorální analýzy.

4.02 Zapojení klienta do plánování, získání souhlasu

Behaviorální analytik zapojí klienta do plánování programů změny chování a získá jeho souhlas.

4.03 Individualizovaný program změny chování

(a) Behaviorální analytik musí program změny chování vypracovat na míru tak, aby odpovídal jedinečnému chování každého klienta, proměnným faktorům jeho prostředí, výsledkům hodnocení a jeho cílům.

(b) Behaviorální analytik nekopíruje programy změny chování vypracované jinými.

4.04 Schválení programu změny chování

Před implementací programu změny chování nebo jeho významnou změnou (např. změna cílů, použití nového postupu), musí behaviorální analytik získat psaný souhlas svého klienta.

4.05 Popis cílů programu změny chování

Než se začne behaviorální analytik pokoušet o implementaci programu změny chování, popíše nejprve klientovi jeho cíle písemnou formou. Postupy naplánované pro dosažení cílů je třeba v možné míře posoudit pomocí analýzy přínosů a rizik. Popisování cílů programu a prostředků k jejich dosažení představuje průběžný proces, který probíhá po dobu trvání vztahu mezi terapeutem a klientem.

4.06 Popis podmínek nutných pro úspěšnost programu

Behaviorální analytik klientovi popíše, jaké podmínky prostředí jsou potřebné, aby mohl být program změny chování efektivní.

4.07 Podmínky prostředí narušující implementaci programu

(a) Pokud implementaci programu změny chování brání podmínky daného prostředí, doporučí behaviorální analytik vyhledání další profesionální pomoci (např. hodnocení, konzultace nebo terapeutické intervence dalších odborníků).

(b) Pokud implementaci programu změny chování brzdí podmínky daného prostředí, behaviorální analytik se snaží podmínky odstranit, nebo písemně identifikuje, jaké překážky tomu brání.

4.08 Zvážení použití postupů založených na trestu

(a) Kdykoli je to možné, doporučí behaviorální analytik raději posílení než trest.

(b) Pokud jsou postupy založené na trestu nutné, zahrne behaviorální analytik do programu změny chování vždy i postupy založené na posílení alternativního chování.

(c) Před implementací postupů založených na trestu se behaviorální analytik ujistí, že byly podniknuty odpovídající kroky k implementaci postupů založených na posílení, ledaže by závažnost či nebezpečnost chování vyžadovala okamžité použití averzivních postupů.

(d) Behaviorální analytik se ujistí, že averzivní postupy doprovází zvýšená úroveň výcviku, supervize a dohledu. V příhodnou dobu musí analytik vyhodnotit, zda jsou averzivní postupy účinné a upravit program změny chování, pokud tento není efektivní. Analytik vždy naplánuje rovněž ukončení averzivních postupů, až již nebudou nutné.

4.09 Nejméně restriktivní postupy

Behaviorální analytik posoudí a vyhodnotí restriktivnost postupů a vždy doporučí nejméně restriktivní postupy, u nichž je pravděpodobné, že budou efektivní.

4.10 Vyhýbání se škodlivým posílením^{RBT}

Behaviorální analytik minimalizuje použití takových potenciálně posilujících objektů, které mohou být škodlivé pro zdraví a vývoj klienta, nebo k tomu, aby byly efektivní, mohou vyžadovat přehnané motivující operace.

4.11 Ukončení programu změny chování a behaviorálně analytických služeb

(a) Pro ukončení programu změny chování stanoví behaviorální analytik srozumitelná a objektivní (tj. měřitelná) kritéria a popíše je klientovi. (Viz rovněž 2.15 (d) *Přerušeni nebo ukončení služeb*)

(b) Behaviorální analytik ukončí poskytování služeb klientovi, když jsou kritéria stanovená pro ukončení dosažena, jako v případě, kdy se dosáhne série stanovených cílů. (Viz rovněž 2.15 (d) *Přerušeni nebo ukončení služeb*)

5.0 Behaviorální analytik v pozici supervizora

Pokud behaviorální analytik působí rovněž jako supervizor, musí převzít odpovědnost za všechny aspekty svého počínání. (Viz rovněž *1.06 Duální (vícenásobné)vztahy a střet zájmů*, *1.07 Zneužití postavení*, *2.05 Práva a výsady klientů*, *2.06 Zachování mlčenlivosti*, *2.15 (d) Přerušování nebo ukončení služeb*, *8.04 Prezentace v médiích a mediální služby*, *9.02 Charakteristiky odpovědného výzkumu*, *10.05 Dodržování standardů BACB pro supervizi a výuku*)

5.01 Způsobilost k supervizi

Behaviorální analytik provádí supervizi pouze v oblasti své vymezené způsobilosti.

5.02 Množství supervize

Behaviorální analytik přijme pouze takové množství supervize, které může efektivně zvládnout.

5.03 Delegování v rámci supervize

(a) Behaviorální analytik deleguje svým supervidovaným osobám pouze takové odpovědnosti, u nichž se dá rozumně předpokládat, že je tyto osoby vykonají kompetentně, eticky a bezpečně.

(b) Pokud nemá supervidovaná osoba potřebné dovednosti ke kompetentnímu, etickému a bezpečnému působení, zajistí behaviorální analytik podmínky k tomu, aby mohla těchto dovedností nabýt.

5.04 Koncipování efektivní supervize a výcviku

Behaviorální analytik zajistí, že supervize a výcvik budou mít behaviorálně analytický obsah, budou navrženy efektivně a eticky a budou splňovat požadavky pro udělení licence, certifikace anebo další stanovené cíle.

5.05 Sdělení podmínek supervize

Ještě před zahájením supervize behaviorální analytik psanou a jasnou formou popíše, jaký je její účel, požadavky, kritéria hodnocení, předpoklady a podmínky.

5.06 Zpětná vazba supervidované osobě

(a) Behaviorální analytik vytváří systémy poskytování zpětné vazby a systémy posilování způsobem, aby se zlepšovala výkonnost supervidované osoby.

(b) Behaviorální analytik průběžně poskytuje k výkonu supervidované osoby zdokumentovanou a včasnou zpětnou vazbu. (Viz rovněž 10.05 Dodržování standardů BACB pro supervizi a výuku)

5.07 Vyhodnocení efektivity supervize

Behaviorální analytik si vytvoří systém pro získání průběžného hodnocení své vlastní supervizorské činnosti.

6.0 Etická odpovědnost behaviorálního analytika ve vztahu k profesi behaviorální analýzy

Behaviorální analytik má vůči behaviorální vědě a profesi behaviorální analýzy závazky.

6.01 Stvrzení principů^{RTB}

(a) Behaviorální analytik dodržuje a prosazuje hodnoty, etické normy a zásady behaviorální analýzy před veškerým jiným odborným výcvikem.

(b) Behaviorální analytik má povinnost zapojit se do odborných a vědeckých organizací behaviorální analýzy či aktivit.

6.02 Diseminace behaviorální analýzy^{RTB}

Behaviorální analytik propaguje behaviorální analýzu, informace o ní zpřístupňuje veřejnosti prostřednictvím prezentací, diskuzí a dalších médií.

7.0 Etická odpovědnost behaviorálního analytika vůči kolegům

Behaviorální analytik přichází do pracovních vztahů s kolegy z profese behaviorální analýzy a také z dalších profesí, za všech situací si musí být vědom svých etických povinností. (Viz také 10.0 Etická odpovědnost behaviorálního analytika vůči BACB)

7.01 Propagace etické kultury^{RBT}

V svém pracovním prostředí prosazuje behaviorální analytik etickou kulturu a obeznamuje ostatní s tímto Etickým kodexem.

7.02 Porušení etických pravidel jinými osobami a nebezpečí újmy^{RBT}

(a) Pokud se behaviorální analytik domnívá, že mohlo dojít k porušení zákonných nebo etických pravidel, zjistí nejprve, zda nastala situace, kdy hrozí nebezpečí újmy, možné porušení zákonů, povinnost oznámení nebo požadavek ze strany agentury, organizace či právních předpisů se daným porušením zabývat.

(b) Pokud byla porušena zákonná práva klienta nebo existuje potenciální riziko újmy, musí behaviorální analytik podniknout potřebná opatření k ochraně klienta, jako je například, ne však výhradně, kontaktování příslušných orgánů, postup podle politiky příslušné organizace, konzultace s příslušnými odborníky, a zaznamená kroky, které k vyřešení záležitosti podnikl.

(c) Pokud se jako vhodné jeví neformální řešení a pokud při něm nedojde k porušení práva mlčenlivosti, pokusí se behaviorální analytik záležitost vyřešit tak, že na ni upozorní příslušnou osobu a zaznamená kroky, které k vyřešení záležitosti podnikl. Pokud se záležitost nevyřeší, oznámí ji behaviorální analytik příslušnému orgánu (např. zaměstnavateli, supervizorovi, regulačnímu orgánu).

(d) Pokud záležitost podléhá povinnosti hlášení výboru BACB, podá k němu analytik formální stížnost. (Viz také 10.02 *Včasná reakce, hlášení a aktualizace informací podávaných BACB*)

8.0 Veřejná prohlášení

Ve veřejných prohlášeních, která se týkají odborných služeb, produktů nebo publikací a profese behaviorální analýzy, postupuje behaviorální analytik v souladu s ustanoveními tohoto Kodexu. Mezi veřejná prohlášení patří například, ne však výhradně, placená i neplacená reklama, prospekty, tištěné materiály, adresáře, životopisy, rozhovory a komentáře poskytnuté médiím, prohlášení v soudních řízeních, přednášky a veřejné prezentace, prohlášení v sociálních médiích a publikované materiály.

8.01 Vyhýbání se nepravdivým a klamaným prohlášením^{RBT}

(a) Behaviorální analytik nečiní veřejná prohlášení, která by byla nepravdivá, klamavá, zavádějící, zveličená či podvodná, ať už z toho důvodu co tvrdí, sděluje nebo naznačuje, nebo tím co opomíjí zmínit, o výzkumu, praxi či jiných svých pracovních aktivitách nebo aktivitách lidí či organizací, s nimiž spolupracuje nebo jichž je členem. Ve svých referencích ke kvalifikaci v behaviorální analýze uvádí pouze diplomy, které byly primárně či výhradně zaměřené na behaviorální analýzu.

(b) Behaviorální analytik neprovádí intervence, které nejsou behaviorálně analytické. Služby, které nejsou behaviorálně analytické, lze poskytovat pouze při získání příslušného vzdělání, formálního výcviku a získání příslušné licence. Poskytování takovýchto služeb musí být zřetelně odděleno od praxe behaviorální analýzy a certifikace BACB uvedením následujícího prohlášení: „Tyto intervence nejsou svou povahou behaviorálně analytické a nevztahuje se na ně má akreditace BACB“. Toto prohlášení musí být umístěno vedle názvů a popisů všech poskytovaných intervencí nebehaviorálně analytického typu.

(c) Behaviorální analytik nepropaguje nebehaviorálně analytické služby jako behaviorálně analytické.

(d) Také na účtech, fakturách a žádostech o proplacení neoznačuje nebehaviorálně analytické služby jako behaviorálně analytické.

(e) Behaviorální analytik neprovozuje nebehaviorálně analytické služby v rámci autorizace na služby behaviorálně analytické.

8.02 Duševní vlastnictví^{RBT}

(a) Behaviorální analytik získá povolení používat v souladu se zákonem materiály nesoucí obchodní známky a materiály, které jsou předmětem autorských práv. To mimo jiné znamená, že na materiálech je nutné uvádět citace, označení obchodních známek a autorských práv (copyright), kterými je vyjádřeno, že se jedná o duševní vlastnictví jiných osob.

(b) Při přednáškách, seminářích a dalších prezentacích uvádí behaviorální analytik zásluhy autorů vhodným způsobem.

8.03 Prohlášení učiněná třetími osobami^{RGT}

(a) Behaviorální analytik, který najme nějakou další osobu k tomu, aby vytvářela nebo šířila veřejná sdělení, která propagují jeho odbornou praxi, produkty či aktivity, nese za tato prohlášení profesní odpovědnost.

(b) Behaviorální analytik podnikne přiměřené kroky k tomu, aby zabránil osobám, nad nimiž nemá dohled (např. zaměstnavatelé, vydavatelé, sponzoři, klientské organizace a zástupci tisku a médií), v tom, aby poskytovaly o praxi behaviorálního analytika či jeho profesních a vědeckých aktivitách klamná prohlášení.

(c) Pokud se behaviorální analytik dozví, že nějaká třetí osoba takové klamavé prohlášení o jeho práci učinila, opraví ho.

(d) Pokud jsou aktivity behaviorálního analytika zmiňovány prostřednictvím placené inzerce, musí být zmíněno, že jde o inzerci, pokud to není evidentní z kontextu.

8.04 Prezentace v médiích a mediální služby

(a) Behaviorální analytik se seznámil a zůstává obeznámen s problematikou bezpečnosti a omezení ve vztahu k elektronickým médiím (např. video, e-learning, sociální media, elektronické přenosy informací) tak, aby je používal v souladu s tímto Etickým kodexem.

(b) Ve svých veřejných prohlášeních či při prezentacích prostřednictvím elektronických médií neuvádí behaviorální analytik osobní a identifikovatelné, při práci získané informace o svých klientech, supervidovaných osobách, studentech, účastnících výzkumu nebo příjemcích služeb, pokud k tomu předem nezískal písemný souhlas.

(c) Při prezentacích prostřednictvím elektronických médií zastře behaviorální analytik, kdykoli je to možné, důvěrné informace týkající se účastníků tak, aby je ostatní nemohli osobně identifikovat, a aby diskuze nepoškodila ty účastníky, kteří identifikovatelní jsou.

(d) Když behaviorální analytik činí veřejná prohlášení, poskytuje rady nebo komentáře prostřednictvím veřejných přednášek, prezentací, televizních či rozhlasových programů, elektronických médií, článků, rozesílaných materiálů nebo jiných nosičů, přijme přiměřená opatření, aby zajistil, že (1) prohlášení vycházejí z náležité literatury a praxe behaviorální analýzy, (2) jsou rovněž v souladu s tímto Etickým kodexem a že (3) rady či komentáře nezakládají dohodu na služby s jejich příjemcem.

8.05 Vyjádření klientů a reklama ^{RBT}

Behaviorální analytik nepožaduje ani nepoužívá vyjádření o behaviorálně analytických službách od svých aktuálních klientů, za účelem publikování na svých internetových stránkách či v jakémkoli jiném elektronickém nebo tištěném materiálu. U vyjádření bývalých klientů musí být uvedeno, zda se jedná o vyjádření vyžádané, nebo nevyžádané, zmíněna přesná povaha vztahu mezi analytikem a osobou poskytující vyjádření, přičemž vyjádření musí být v souladu se všemi platnými zákony, jež se na vyjádření klientů vztahují.

Behaviorální analytik může propagovat své služby popsáním druhů a typů služeb založených na důkazech, které poskytuje, uvedením kvalifikace svého personálu, objektivních konečných dat, která shromáždil nebo publikoval, a to v souladu s platnými zákony.

8.06 Osobní nabízení služeb ^{RBT}

Behaviorální analytik nenabízí ani sám přímo, ani prostřednictvím agenta, nevyžádané služby momentálním ani potenciálním uživatelům, kteří mohou z důvodu specifických okolností, v nichž se nacházejí, snadno podlehnout nepatřičnému ovlivňování. Firemním subjektům lze služby managementu organizačního chování nebo managementu výkonnosti nabízet bez ohledu na jejich předpokládanou finanční situaci.

9.0 Behaviorální analytik a výzkum

Behaviorální analytik koncipuje, vede výzkum a informuje o něm v souladu s uznávanými standardy vědecké způsobilosti a etického výzkumu.

9.01 Dodržování zákonů a podzákoných norem ^{RBT}

Behaviorální analytik plánuje a vede výzkum způsobem, který je v souladu se všemi příslušnými zákony a předpisy, jakož i odbornými standardy pro vedení výzkumu. Jedná rovněž v souladu s požadavky dalších relevantních zákonných a právních předpisů souvisejících s ohlašovací povinností.

9.02 Charakteristiky odpovědného výzkumu

- (a) Behaviorální analytik provádí výzkum pouze se souhlasem nezávislé, oficiální etické komise.
- (b) Behaviorální analytik, který současně s poskytováním klinických a sociálních služeb vede aplikovaný výzkum, musí jednat jak v souladu s podmínkami vztahujícími se na intervenci, tak s podmínkami na zapojení klientů-účastníků do výzkumu. Dojde-li ke střetu mezi klinickými požadavky a požadavky výzkumu, upřednostní prospěch klienta.
- (c) Behaviorální analytik vede výzkum kompetentně a s ohledy na důstojnost a blaho účastníků.
- (d) Behaviorální analytik svůj výzkum předem plánuje takovým způsobem, aby se snížilo na minimum riziko získání zavádějících výsledků.
- (e) Výzkumníci i asistenti jsou oprávněni vykonávat pouze takové úkony, na něž byli řádně vyškoleni a připraveni. Behaviorální analytik je zodpovědný za to, že asistenti či jiné osoby, které působí pod jeho supervizí či dohledem, vedou výzkum etickým způsobem.
- (f) Pokud není nějaká záležitost z etického hlediska jasná, behaviorální analytik se ji snaží řešit pomocí konzultace s nezávislou oficiální etickou komisí, dalšími odborníky nebo jiným odpovídajícím mechanismem.
- (g) Behaviorální analytik vede výzkum nezávisle až poté, co s úspěchem provedl výzkum pod supervizí v rámci některého z přesně definovaných vztahů (např. doktorandská práce, disertace, specifický výzkumný projekt).
- (h) Behaviorální analytik vedoucí výzkum podnikne potřebné kroky k tomu, aby maximalizoval prospěch a minimalizoval rizika pro klienty, supervidované osoby, účastníky výzkumu, studenty a dalších osoby, které s ním pracují.
- (i) Behaviorální analytik omezí na minimum účinky osobních, finančních, sociálních, organizačních či politických vlivů, které by mohly vést ke zneužití jeho výzkumu.
- (j) Pokud se behaviorální analytik dozví o zneužití nebo klamném prezentování výsledků své práce, podnikne příslušné kroky k nápravě.
- (k) Behaviorální analytik se při výzkumu vyhne střetu zájmů.
- (l) Behaviorální analytik omezí na minimum interference s účastníky výzkumu či prostředím, ve kterém výzkum probíhá.

9.03 Informovaný souhlas

Behaviorální analytik informuje účastníky výzkumu, jejich opatrovníky či zástupce srozumitelným jazykem o povaze výzkumu, sdělí jim, že se mohou svobodně rozhodnout, zda se výzkumu zúčastní, či zda odmítnou, že mohou kdykoli a bez postihu z výzkumu odstoupit, o významných okolnostech,

kteřé by mohly ovlivnit jejich ochotu výzkumu se zúčastnit, a odpoví účastníkům na jakoukoli jejich otázku týkající se výzkumu.

9.04 Používání důvěrných informací ke vzdělávacím účelům

(a) Behaviorální analytik neposkytuje informace získané v průběhu práce, které by umožnily osobní identifikaci jeho klientů, ať již jednotlivců či organizací, účastníků výzkumu, či dalších příjemců jeho služeb, pokud k tomu příslušná osoba či organizace nevydá písemný souhlas nebo pokud je k tomu neopravňuje nějaké jiné zákonné ustanovení.

(b) Behaviorální analytik anonymizuje důvěrné informace o účastnících, kdykoli je to možné, aby je ostatní nemohli osobně identifikovat, a aby identifikovatelné účastníky nemohla poškodit diskuze.

9.05 Debriefing

Behaviorální analytik informuje účastníka výzkumu, že na konci jeho účasti ve výzkumu proběhne debriefing.

9.06 Činnost v grantových komisích a recenzních řízeních

Behaviorální analytik, který zasedá v grantové komisi či působí jako recenzent odborných textů, nebude realizovat žádný výzkum, který byl popsán v grantovém návrhu nebo v rukopise, který posuzoval, s výjimkou replikačního výzkumu, u něhož uvede plný odkaz na zásluhy předchozích výzkumníků.

9.07 Plagiátorství

(a) Behaviorální analytik ve všech náležitých případech plně cituje práci ostatních.

(b) Behaviorální analytik neuvádí části ani prvky práce nebo dat ostatních jako svoje vlastní.

9.08. Dedikace

Podíl jiných osob na výzkumu uvádí behaviorální analytik jejich označením za spoluautory nebo odkazy na jejich přínos v poznámkách pod čarou. Hlavní označení autorů a další odkazy v publikaci přesně odrážejí poměrný vědecký či odborný přínos zapojených osob bez ohledu na jejich postavení. Menší přínos do výzkumu či psaní publikace je odpovídajícím způsobem zmíněn například v poznámkách pod čarou nebo v úvodním prohlášení.

9.09. Přesnost dat a jejich používání^{RBT}

(a) Ve svých publikacích behaviorální analytik nepoužívá smyšlená data ani nezkrsluje výsledky. Pokud v již publikovaných datech objeví nějaké omyly, podnikne kroky k jejich nápravě, např. provede korekturu, vezme data zpět, vydá erratum nebo použije jiný přiměřený způsob publikování.

(b) Behaviorální analytik nevynechá výsledky zkoumání, které by mohly pozměnit jeho interpretaci.

(c) Ve svých publikacích nevydává behaviorální analytik již dříve publikovaná data za data originální. Nové publikování dřívějších dat není vyloučeno, pokud je tato skutečnost náležitým způsobem zmíněna.

(d) Po publikování výsledků výzkumu behaviorální analytik nezadržuje data, z nichž vycházejí jeho závěry, před dalšími kvalifikovanými odborníky, kteří chtějí novým zanalyzováním ověřit jeho podstatná tvrzení a hodlají data použít pouze k tomuto účelu, pod podmínkou, že bude zachována mlčenlivost o účastnících výzkumu a pokud postoupení dat nebrání zákonem chráněná práva na ochranu dat duševního a průmyslového vlastnictví.

10.0 Etická odpovědnost behaviorálního analytika vůči BACB

Behaviorální analytik musí dodržovat tento Etický kodex a veškerá pravidla a standardy BACB.

10.01 Poskytování pravdivých a přesných informací BACB ^{RBT}

(a) V žádostech a dokumentech předkládaných BACB uvádí behaviorální analytik pouze pravdivé a přesné informace.

(b) Pokud jsou BACB předány nepřesné informace, behaviorální analytik okamžitě zajistí jejich opravu.

10.02 Včasná reakce, hlášení a aktualizace informací podávaných BACB ^{RBT}

Behaviorální analytik musí dodržovat všechny termíny stanované BACB, například, ne však výhradně, zajistit, že BACB bude informován do třiceti (30) dnů ode dne, kdy dojde k nějakému z následujících důvodů pro oznámení:

(a) porušení tohoto Etického kodexu nebo disciplinární řízení, žaloba nebo sankce, vznesení obvinění, odsouzení nebo doznání viny, popřípadě přijetí odsouzení bez doznání viny, ve vztahu k vládní agentuře, zdravotnické organizaci, platebnímu subjektu nebo vzdělávací instituci. Procesní poznámka: Behaviorální analytik odsouzený za trestný čin vztahující se přímo k praxi behaviorální analýzy a/nebo v záležitosti dotýkající se veřejného zdraví či bezpečnosti, nemá nárok žádat o registraci, certifikaci či obnovení certifikace BACB po dobu tří (3) let od okamžiku vyčerpání všech odvolání, skončení podmíněčného propuštění či probačního opatření, konečného propuštění po odnětí svobody (případně), podle toho, která ze situací nastala později (Viz rovněž *1.04 Integrita*);

(b) udělení jakékoli pokuty v záležitostech veřejného zdraví a bezpečnosti, pokud je jmenovitě vypsána na behaviorálního analytika;

(c) fyzický či duševní stav, který by mohl negativně ovlivnit schopnost behaviorálního analytika kvalifikovaně vykonávat svou praxi, a

(d) změna kontaktních údajů: jména, adresy či emailu.

10.03 Důvěrnost informací a duševní vlastnictví BACB. ^{RBT}

Behaviorální analytik neporušuje práva duševního vlastnictví náležející BACB, kam patří například, ne však výhradně, následující práva BACB na:

(a) logo BACB, logo ACS, logo ACE, certifikáty, kvalifikace a označení, včetně, ne však výhradně, obchodních známek, ochranných známek na služby, registračních známek a certifikačních známek, které vlastní nebo si nárokuje BACB (což zahrnuje i známky zaměnitelným způsobem podobné známám pro členství, certifikace či registrace BACB, nebo vyvolávající dojem vzdělávacího certifikátu ABA coby státem certifikovaného programu);

(b) autorská práva BACB k původním i druhotným pracím, včetně, ne však výhradně, autorských práv BACB k standardům, postupům, směrnicím, kodexům, analýzám úkonů, zprávám pracovních skupiny, šetření; a

(c) autorská práva BACB ke všem vlastním vytvořeným dokumentům, jako jsou zkušební otázky, databanky k testům, specifikace ke zkouškám, zkušební formuláře a bodovací listiny, které představují chráněné obchodní tajemství BACB. Behaviorální analytici mají výslovně zakázáno prozradit obsah jakéhokoli zkušebního materiálu BACB, bez ohledu na to, jak se o obsahu takového materiálu dozvěděli. Každé předpokládané nebo jemu známé porušení a/nebo nepovolený přístup ke zkušebnímu obsahu a/nebo jakékoli jiné porušení práv duševního vlastnictví BACB, ohlásí behaviorální analytik bez prodlení přímo BACB. Snaha o neformální řešení (zakotvená v sekci 7.02c) ustupuje požadavku na okamžité ohlášení z této sekce.

10.04 Poctivé a nepoctivé jednání u zkoušek ^{RGT}

Behaviorální analytik dodržuje veškerá pravidla BACB, včetně pravidel a postupů, které vyžadují jeho akreditovaná testovací centra a administrativní pracovníci a dozor na zkouškách. Behaviorální analytik musí bez prodlení oznámit BACB osoby podezříváné z podvádění a veškeré další nepoctivé jednání ve vztahu ke zkušební administrativě. Nepoctivé jednání u zkoušek zahrnuje například, ne však výhradně, nepovolený přístup ke zkušebním listinám BACB a k odpovědím, opisování odpovědí, umožnění ostatním odpovědi opsat, rušení průběhu zkoušky, uvádění nepravdivých informací, vzdělání a kvalifikace, poskytování a/nebo přijetí nedovolené nebo nezákonné rady ohledně nebo přístup ke zkušebnímu obsahu BACB před zkouškou, v jejím průběhu či po jejím skončení. Tento zákaz se vztahuje také, nikoli však výhradně, na účast či používání jakýchkoli přípravných webových stránek typu „exam dump“ nebo blogů, které poskytují nepovolený přístup ke zkušebním otázkám BACB. Pokud se kdykoli zjistí, že se žadatel nebo držitel certifikace zúčastnil nebo využil „exam dump“, je možné bez prodlení zakročit a odebrat mu oprávnění, zrušit výsledky zkoušek či jinak anulovat certifikaci, kterou obdržel pomocí nepatřičně získaného přístupu k obsahu zkoušky.

10.05 Dodržování standardů BACB pro supervizi a výuku ^{RBT}

Behaviorální analytik se ujistí, že práce studentů při výuce (včetně akcí celoživotního vzdělávání), praxe pod supervizí, výcvik a hodnocení RBT a supervize BCaBA probíhají v souladu se standardy BACB, pokud je to tak u příslušných aktivit naplánováno. (Viz rovněž 5.0 *Behaviorální analytik v pozici supervizora*).

10.06 Znalost Etického kodexu

Behaviorální analytik má za povinnost seznámit se s tímto Kodexem, dalšími relevantními etickými kodexy, včetně, ne však výhradně, požadavků na etické chování pro obdržení licence, a jejich dopadem na jeho práci. Nedostatečná znalost nebo nepochopení norem chování není omluvou při obvinění z neetického chování.

10.07 Zabránění poskytování klamných informací osobami bez certifikace^{RBT}

Pokud se nějaký terapeut bez certifikace (případně bez registrace) klamně prohlašuje za držitele certifikace nebo registrace BACB, ohlásí behaviorální analytik tuto skutečnost příslušnému státnímu výboru pro licence a BACB.

GLOSÁŘ

Analýza přínosů a rizik

Analýzou poměru přínosů a rizik se rozumí vědomé zvážení potenciálních rizik (např. omezení, vedlejší účinky, náklady) a přínosů (výsledky léčby, efektivita, úspory) spojených s příslušnou intervencí. Tato analýza má vést ke zvolení postupu, kde přínosy převáží nad riziky.

Behaviorálně analytické služby

Behaviorálně analytické služby jsou služby, které explicitně vycházejí z principů a postupů behaviorální analýzy (tedy behaviorální vědy) a jsou určené ke změně chování společensky významnými způsoby. Mezi tyto služby patří například, ne však výhradně, terapie, hodnocení, výcvik, konzultace, vedení a supervize ostatních, výuka a poskytování průběžného vzdělání.

Behaviorální analytik

Termín behaviorální analytik označuje osobu, která získala certifikaci a titul BCBA (Board Certified Behavior Analyst) nebo BCaBA (Board Certified Assistant Behavior Analyst), osobu, již BACB (Behavioral Analysis Certification Board) opravňuje k provozování supervize, nebo koordinátora vzdělávacích cyklů akreditovaných BACB. V úsecích Etického kodexu, které lze považovat za relevantní pro výkon praxe technika (RBT) se termín „behaviorální analytik“ vztahuje také na behaviorálního technika.

Duální (vícenásobné vztahy)

Duální či vícenásobný vztah je takový, ve kterém behaviorální analytik zastává vůči klientovi, supervidované osobě či někomu, kdo se nachází v blízkém vztahu či spojení s klientem, jak postavení behaviorálního analytika, tak i zároveň jinou roli.

Etická komise

Skupina odborníků, jejichž deklarováním cílem je posuzovat návrhy výzkumných aktivit a zajistit etické zacházení s účastníky výzkumu. Touto komisí může být oficiální vládní či univerzitní subjekt (např. Institutional Review Board, Human Research Committee), stálý výbor působícím v rámci služební agentury, nebo může jít o nezávislou organizaci vytvořenou k tomuto účelu.

Funkční hodnocení

Funkční hodnocení, rovněž označované jako funkční hodnocení chování, odkazuje na kategorii postupů, které se používají k formálnímu vyhodnocení možných okolních příčin problémového chování. Mezi tyto postupy patří hodnocení zkoumané osoby (např. rozhovory, výsledky měření), přímé pozorování v přirozeném prostředí (např. hodnocení ABC) a experimentální funkční analýza.

Klient

Termín klient označuje adresáta nebo příjemce odborných služeb poskytovaných behaviorálním analytikem.

Tento termín zahrnuje například, ne však výhradně:

- (a) přímého příjemce služeb,
- (b) rodiče, příbuzného, zákonného zástupce nebo poručníka příjemce služeb,
- (c) zaměstnavatele, představitele agentury či instituce nebo smluvní stranu objedávající služby behaviorálního analytika a/nebo
- (d) jakéhokoli dalšího jedince nebo subjekt, o němž se ví, že je příjemcem služeb, nebo kterého je možné běžně chápat jako „klienta“ nebo „zástupce klienta“.

Pro účely této definice se termín klient nevztahuje na takové třetí strany, jako jsou pojišťující subjekty nebo plátcovské subjekty, ledaže by tyto subjekty analytika přímo na základě smlouvy najímaly.

Práva a výsady klientů

Právy a výsadami klientů jsou myšlena lidská práva, práva chráněná zákonem, práva zakotvená v kodexu pro behaviorální analýzu a práva plynoucí z organizačních a správních předpisů a nařízení přijatých ve prospěch klientů.

Program změny chování

Program změny chování je v písemné podobě formálně stanovený dokument, kde jsou v technických detailech popsány veškeré úkony hodnocení a terapie nutné pro dosažení stanovených výsledků.

Služební záznamy

Do služebních záznamů o klientovi patří zejména, ne však výhradně, psané plány změny chování, hodnocení, grafy, nezpracovaná data, elektronické záznamy, harmonogramy, přehledy a psané zprávy.

Student

Studentem je jedinec zapsaný na vysoké škole/univerzitě. Etický kodex se na studenta vztahuje během jeho školní výuky behaviorální analýzy.

Supervidovaná osoba

Supervidovanou osobou se rozumí kdokoli, kdo své behaviorálně analytické služby poskytuje pod supervizí behaviorálního analytika v rámci předem schváleného a definovaného vztahu.

Veřejná prohlášení

Mezi veřejná prohlášení patří například, ne však výhradně, placená i neplacená reklama, prospekty, tištěné materiály, adresáře, životopisy, rozhovory a komentáře poskytnuté médiím, prohlášení v soudním řízení, přednášky a veřejné prezentace, prohlášení v sociálních médiích a publikované materiály.

Výzkum

Jakákoli aktivita vycházející z dat a koncipovaná za účelem získání zobecňujících poznatků pro příslušný obor, často v podobě prezentací či publikování. Použití experimentální metodologie samo o sobě výzkum nepředstavuje. Odborné prezentování či publikování již sebraných dat tvoří výjimku k položkám jmenovaným v sekci 9.0 (Behaviorální analytik a výzkum), které se vztahují k budoucím výzkumným aktivitám (např. 9.02 a). Vztahují se však na ně ostatní relevantní položky sekce 9.0 (např. 9.01 Dodržování zákonů a podzákonných norem, Informovaný souhlas s použitím údajů klientů).

Copyright © 2014 Behavior Analyst Certification Board, ® Inc ("BACB" ®). Pořizování elektronických či papírových kopií celého tohoto dokumentu nebo jeho částí je možné pro osobní, vzdělávací nebo politické účely pod podmínkou, že tyto kopie nebudou pořizovány ani šířeny za účelem dosažení zisku nebo pro komerční výhody. Veškeré kopie, s výjimkou kopií pořízených pro právní účely nebo získání licence, musí mít toto sdělení umístěné na první stránce. Pořizování konspektů s vlastním titulem je dovoleno za podmínky, že je v titulu uvedeno „Copyright © 2014 Behavior Analyst Certification Board, ® Inc ("BACB" ®), všechna práva vyhrazena". Jakýkoli jiný způsob používání či šíření tohoto dokumentu na jakémkoli nosiči vyžaduje předběžný písemný souhlas BACB, pro který je třeba kontaktovat info@bacb.com.